

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου «Για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

1. Η ανάπτυξη των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, πέρα από την αναμφισβήτητη πρόοδο που επέφερε, διευκόλυνε την όξυνση κάποιων παλιότερων προβλημάτων και δημιούργησε νέα. Η δυνατότητα ταχύτατης επεξεργασίας και διασταύρωσης μεγάλου όγκου οποιωνδήποτε πληροφοριών, η σχεδόν απεριόριστη δυνατότητα αποθήκευσης και διατήρησής τους και η αμεσότητα πρόσβασης σ' αυτές, κατέστησε πλέον ορατό τον κίνδυνο και επιτακτική την ανάγκη προστασίας της ιδιωτικής ζωής του ατόμου και γενικότερα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ελευθερίας.

Βεβαίως, το πρόβλημα αυτό δεν εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις μέρες μας. Είναι γνωστό ότι από πολύ νωρίς, οι Αρχές στην Ευρώπη προέβαιναν στη συλλογή πληροφοριών που αφορούσαν τους υπηκόους των νεοσύστατων τότε κρατών και την εξαγωγή συμπερασμάτων, για αστυνομική κυρίως χρήση.

Στη χώρα μας, από την εποχή κυρίως του εμφυλίου και μετά, η πρακτική αυτή γενικεύτηκε και πήρε μεγάλες διαστάσεις. Οι φάκελοι πολιτικών φρονημάτων αποτέλεσαν για δεκαετίες το βασικό παράγοντα μεροληπτικής συμπεριφοράς του επίσημου κράτους απέναντι στους πολίτες του. Ανάλογη, βέβαια, ήταν και η κοινωνική ευαισθησία στο θέμα, με αίτημα το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η κυβερνητική αλλαγή το 1981, μέσα στα πλαίσια εκδημοκρατισμού της δημόσιας ζωής, κατάρτησε την πρακτική αυτήν ανταποκρινόμενη στη λαϊκή βούληση, χωρίς όμως, παρά τις σχετικές προθέσεις, να υπάρξει τελικά σχετική νομοθετική κατοχύρωση. Η έλλειψη αυτής της κατοχύρωσης δημιούργησε εύλογες ανησυχίες για τους πιθανούς κινδύνους κατά της ιδιωτικής ζωής στην περίπτωση του ν. 1599/1986 που προβλέπει τη δημιουργία νέου τύπου ταυτότητας με τη χρήση ενός ενιαίου κωδικού αριθμού μητρώου (ΕΚΑΜ). Η ανάγκη θέσπισης του απαραίτητου νομικού πλαισίου για την προστασία από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών κατέστη πλέον προφανής.

Ανάλογες εκδηλώσεις ευαισθησίας εκ μέρους των πολιτών είχαν νωρίτερα εκδηλωθεί σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Σουηδία, Γαλλία, Γερμανία κ.λπ.) με αφορμή διάφορα προγράμματα που έθεταν σε εφαρμογή οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών, τα οποία, ανεξάρτητα από προθέσεις δημιουργούσαν κίνδυνο για το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής απειλώντας την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ελευθερία.

Ήδη από το 1968, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε., με την 2450 απόφασή της, ασχολείται με τα προβλήματα που ανακύπτουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα από την ανάπτυξη της πληροφορικής και τα όρια που μια δημοκρατική κοινωνία οφείλει να θέσει σ' αυτήν.

Το 1970, στο γερμανικό κρατίδιο της Έσσης, θεσπίζεται η πρώτη εθνική νομοθεσία για την προστασία του ατόμου από την αυτόματη επεξεργασία πληροφοριών. Ακολούθησαν σχετικοί νόμοι σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη (Αυστρία, Γαλλία, Δανία, κ.λπ.), ενώ παρόμοια μεγάλοι διεθνείς οργανισμοί (Συμβούλιο της Ευρώπης, Ο.Ο.Σ.Α., Ε.Ο.Κ.) ασχολήθηκαν με το θέμα κι άρχισαν να θέτουν απευθυντήριες γραμμές.

Τέλος, το Συμβούλιο της Ευρώπης, με τη Σύμβαση της 28.1.1981 α την προστασία των ατόμων από την αυτόματη επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών, θέσπισε το πρώτο δεσμευτικό διεθνές όργανο, υποχρεώνοντας τα μέλη του, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της Σύμβασης, να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της προστασίας αυτής, τουλάχιστον στο βαθμό που κατοχυρώνεται από τη Σύμβαση.

Ήε δεδομένη αυτήν την υποχρέωση που υπέχει η χώρα μας, εν ειδικότερα της ευρωπαϊκής ενοποίησης και της ελεύθερης κυκλοφορίας των πληροφοριών, για να έχουμε τη δυνατότητα πρό-

σβασης σ' αυτήν την τεράστια πληροφοριακή αγορά -βασικό στοιχείο οικονομικής ανάπτυξης, μα και εξυπηρέτησης εθνικών συμφερόντων- αλλά, και κυρίως, για να μπορούμε να ελέγχουμε τη ροή πληροφοριών που αφορούν Έλληνες πολίτες, έξω από τα σύνορα της χώρας, είναι προφανές ότι η θεσπίση της σχετικής νομοθεσίας κατέστη επείγουσα.

Πέρα από τη διαπίστωση αυτήν, πρέπει να τονισθεί ότι το Σύνταγμα του 1975 - και ειδικότερα το άρθρο 9 παρ. 1 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1- όχι μόνο κατοχυρώνει το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, αλλά και επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη να προβεί στις απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις για την προστασία της.

Δυστυχώς, παρά τα ανωτέρω και το αναμφισβήτητο βεβαρημένο παρελθόν μας («φακέλωμα»), δεν διαθέτουμε ακόμη το απαραίτητο αυτό νομοθετικό πλαίσιο, μολονότι από το 1983, με την 8376 οικ/3.2.83 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, συγκροτήθηκε Επιτροπή κατάρτισης σχετικού νομοσχεδίου, το οποίο όμως, παρα το γεγονός ότι συντάχθηκε και επανειλημμένα αναμορφώθηκε, δεν έγινε ποτέ νόμος του κράτους.

Ο σκοπός της πρότασης νόμου είναι, καλύπτοντας το νομοθετικό αυτό κενό, να εξασφαλίσει την προστασία της ιδιωτικής ζωής και γενικότερα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ελευθερίας από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών και, ταυτόχρονα, να θωρακίσει τη δημοκρατία στη χώρα μας από ενδεχόμενους κινδύνους και καταχρήσεις στη σύγχρονη «κοινωνία της πληροφορίας».

Για την κατάρτιση της πρότασης νόμου ελήφθησαν υπόψη η παραπάνω Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, οι αντίστοιχοι νόμοι άλλων χωρών (ιδίως: Γαλλίας, Γερμανίας) και οι θέσεις μεγάλων διεθνών Οργανισμών όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., μέσα από το πρίσμα της ελληνικής πραγματικότητας και σύμφωνα με τα δεδομένα της ελληνικής έννομης τάξης, της οργάνωσης και των ιδιομορφιών της.

Το κείμενο της πρότασης νόμου στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στο προσχέδιο νόμου που καταρτίστηκε από την παραπάνω Επιτροπή, η οποία εργάστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα τελώντας εν γνώσει των παραπάνω, καθώς και στις μετέπειτα τροποποιήσεις του που κατέληξαν στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης (1988).

Πέρα από την αναδιάρθρωση και εκλογίκευση της δομής του κειμένου, οι αλλαγές στο περιεχόμενο κινήθηκαν στην κατεύθυνση της εξασφάλισης της πληρέστερης δυνατής προστασίας. Έτσι, κατοχυρώνονται ορισμένες βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν την επεξεργασία πληροφοριών και γενικότερα τη χρήση της πληροφορικής, εμβαθύνεται η παρεχόμενη προστασία με την εννοιολογική διευκρίνιση της κατηγορίας των αυστηρώς προσωπικών πληροφοριών, ενισχύεται ο ρόλος της Επιτροπής και εξαιρείται σωρεία εξαιρέσεων οι οποίες έδιναν τη δυνατότητα παράκαμψης του νόμου σε μια σειρά σημαντικών περιπτώσεων.

Επίσης, επειδή ένα τέτοιο νομοθέτημα, πέρα από την τυπική του ισχύ και τη νομική του εγκυρότητα, κρίνεται κυρίως από την αποτελεσματικότητά του στην πράξη, δόθηκε ιδιαίτερο βάρος στις σχετικές απόψεις του επιστημονικού συλλόγου που εκπροσωπεί τους ειδικούς της πληροφορικής στην Ελλάδα (ΕΠΥ), καθώς και στις θέσεις ειδικών επιστημονικών Ινστιτούτων στον τομέα αυτόν και κυρίως της επιστημονικής εταιρίας «Πληροφορική + Δίκαιο».

2. Το αντικείμενο της πρότασης νόμου είναι η προστασία του ατόμου από την επεξεργασία όχι οιασδήποτε, γενικά, πληροφοριών, αλλά από την επεξεργασία των προσωπικών πληροφοριών, εκείνων δηλαδή που αναφέρονται σε συγκεκριμένα πρόσωπα, τα οποία προσδιορίζονται ονομαστικά ή μπορούν να προσδιοριστούν (εξατομικευτούν) μέσω αυτών των πληροφοριών.

Με την πρόταση νόμου εξασφαλίζεται προστασία ευρείας έκτασης. Έτσι, η προστασία αυτή αφ' ενός παρέχεται απέναντι και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, με την αναγνώριση ότι οι κίνδυνοι που μπορεί να προέρχονται είτε από τον ένα είτε από τον άλλο, είναι εξίσου σοβαροί. Αφ' ετέρου, ο νόμος εφαρμόζεται για κάθε περίπτωση επεξεργασίας προσωπικών πληροφοριών, δηλαδή

ανεξάρτητα από τη χρήση ή μη ηλεκτρονικών μέσων ή άλλων αυτοματων τρόπων, καλυπτόντας με τον τρόπο αυτόν και τα αρχαία πληροφοριών του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα, τα οποία λειτουργούν κατά τον παλιό «παραδοσιακό» τρόπο, με στοχο την οπτοτροπή πιθανών καταστρατηγήσεων που θα διευκόλυνε η εξαίρεσή τους απ' το πεδίο εφαρμογής του νόμου.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του νόμου, εν' όψει μάλιστα της καθημερινής προόδου που συντελείται στο χώρο της πληροφορικής, προβλέπονται από την πρόταση νόμου συγκεκριμένες διαδικασίες προσαρμογής στις εξελίξεις της τεχνολογίας.

3. Η πρόταση νόμου περιλαμβάνει έξι κεφάλαια, τα οποία αποτελούν και ξεχωριστές λογικές ενότητες.

Το Α' κεφάλαιο παραθέτει τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη χρήση της πληροφορικής και προσδιορίζει το σκοπό του νόμου (άρθρο 1). Η διάταξη αυτή σκοπό έχει αφ' ενός ν' αποτελεσει χρησιμο-ερμηνευτικό εργαλείο για κάθε περίπτωση, αλλά και, αφ' ετέρου, να καλύψει πιθανά κενά που ίσως παρουσιασθούν μέσα από την τεράστια ποικιλία περιπτώσεων που θα εμφανισθούν στην πράξη.

Στη συνέχεια, αφού προηγουμένως τίθενται περιορισμοί στις δυνατότητες αξιοποίησης αυτοματοποιημένης επεξεργασίας πληροφοριών είτε από τη δικαστική, είτε από την εκτελεστική εξουσία (άρθρο 2), προσδιορίζεται η έννοια των βασικών όρων του κειμένου (άρθρο 3). Εδώ πρέπει να τονισθεί πως διαχωρισμός των προσωπικών πληροφοριών γίνεται μόνο για όσες εμπίπτουν στην κατηγορία των αυστηρώς προσωπικών πληροφοριών, δηλαδή των πλέον ευαίσθητων. Επιλέχθηκε η λύση αυτή με βάση τη διαπίστωση ότι ο χωρισμός των πληροφοριών σε πολλές κατηγορίες είναι ανεδαφικός, δεδομένου ότι, με τις σύγχρονες μεθόδους, είναι εύκολο από κάποιες σχετικά «ανώδυνες» πληροφορίες να εξαχθούν κρίσιμα συμπεράσματα για ένα άτομο. Η κατηγορία των αυστηρώς προσωπικών πληροφοριών διευρύνθηκε με όλες εκείνες τις πληροφορίες των οποίων ενδεχομένη επεξεργασία τους εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την ιδιωτική ζωή, με σκοπό να εξασφαλισθεί γι' αυτές η μέγιστη δυνατή προστασία. Για τον ίδιο σκοπό, στην κατηγορία αυτή υπάγεται και ο ΕΚΑΜ.

Το Β' κεφάλαιο ασχολείται με την Επιτροπή η οποία θ' αναλάβει την επίβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων του νόμου.

Το άρθρο 4 καθορίζει τα σχετικά με την ίδρυση και τις αρμοδιότητές της. Η Επιτροπή έχει τη μορφή της ανεξάρτητης υπηρεσίας.

Προτιμήθηκε η λύση του πολυπρόσωπου οργάνου αντί μονοπρόσωπου (όπως ισχύει, για παράδειγμα, στην Ομοσπονδιακή Γερμανία) με τη σκέψη ότι η επιλογή αυτή παρέχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στην εκπλήρωση της αποστολής της, αλλά και περισσότερη φερεγγυότητα, στοιχείο απαραίτητο για την ευόδωση του έργου της στον τόπο μας.

Η ανεξαρτησία της Επιτροπής κατοχυρώνεται κυρίως από το γεγονός ότι η δικαστική και εξώδικη εκπροσώπησή της ανατίθεται στον πρόεδρό της (και όχι στον Υπουργό Δικαιοσύνης) και από την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία που απολαύουν τα μέλη της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η Επιτροπή, όπως είπαμε, είναι αρμόδια για την επίβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων του νόμου (γενική αρμοδιότητα). Αναφέρεται ενδεικτικά (άρθρο 4 παρ. 4) ότι η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει οδηγίες με σκοπό την ενιαία εφαρμογή του νόμου, να απευθύνει συστάσεις και προειδοποιήσεις, να καταγγέλλει τις παραβάσεις, να διενεργεί διοικητικές εξετάσεις και να επιβάλλει κυρώσεις στους παραβάτες. Στην πράξη, η Επιτροπή μπορεί να προσφέρει σημαντικό έργο με την πληροφόρηση του κοινού σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από το νόμο, καθώς και με τις επισημάνσεις των ενδεκνυόμενων νομοθετικών μεταβολών στον τομέα της προστασίας των προσωπικών πληροφοριών, που θα γίνονται στην ετήσια έκθεσή της (άρθρο 4 παρ. 5). Με τον τρόπο αυτόν, επιτυγχάνεται εγκαίρως η αναγκαία προσαρμογή του νόμου στις εξελίξεις, δεδομένου ότι η Επιτροπή με την άμεση εποπτεία της και την καθημερινή της ενεσχόλη-

ση, είναι το πλέον κατάλληλο όργανο για να επισημάνει τις αναγκαίες μεταβολές.

Η Επιτροπή αποτελείται από 11 μέλη (άρθρο 5) και η σύνθεσή της είναι τέτοια που εξασφαλίζει κοινωνική αντιπροσωπευτικότητα, διαφάνεια στη λειτουργία της και αποτελεσματικότητα στο έργο της.

Η φερεγγυότητα της Επιτροπής κατοχυρώνεται από τα ασυμβίβαστα (που θέσπιζε το άρθρο 7) προς την ιδιότητα του μέλους της Επιτροπής. Επίσης, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να τηρούν εχεμύθεια για τα νενοτότα ή τις πληροφορίες που λαμβάνουν γνώση εξαιτίας της άσκησης των καθηκόντων τους (άρθρο 8).

Η Επιτροπή εξυπηρετείται από Γραμματεία, στην οποία είναι δυνατό να λειτουργεί και Τμήμα Τεχνικής Υποστήριξης, εξασφαλίζοντας έτσι εξειδικευμένη επιστημονική συνδρομή στα μέλη της (άρθρο 9). Ρυθμίζονται λεπτομερειακά και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της Γραμματείας.

Ο Κανονισμός λειτουργίας της Επιτροπής, που καταρτίζεται με απόφαση της που λαμβάνεται με πλειοψηφία των 2/3 του συνόλου των μελών της (άρθρο 11) καθορίζει τους κανόνες απαρτίας και πλειοψηφίας και είναι δυνατόν να προβλέπει τη λειτουργία της Επιτροπής σε Τμήματα.

Κατά των αποφάσεων της Επιτροπής, εκτός από την αίτηση ακύρωσης (άρθρο 14), παρέχεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης η δυνατότητα αίτησης επανεξέτασης, εφ' όσον συντρέχει σπουδαίος λόγος δημόσιου συμφέροντος. Για την αίτηση επανεξέτασης προβλέπεται συγκεκριμένη διαδικασία και αποκλειστικές προθεσμίες τόσο για την υποβολή της όσο και για την επανεξέταση από την Ολομέλεια της Επιτροπής και την έκδοση της σχετικής απόφασης της. Οι αποφάσεις αποδοχής ή απόρριψης αιτήσεων επανεξέτασης αιτιολογούνται ειδικά και εμπεριστατωμένα και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (άρθρο 13).

Το Γ' Κεφάλαιο θέτει τις προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία αρχείων πληροφοριών και ρυθμίζει την επεξεργασία τους γενικά, αλλά και κατά τις επί μέρους φάσεις της. Εδώ, προσδιορίζονται διεξοδικά οι υποχρεώσεις όσων προβαίνουν σε επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών ή έχουν σκοπό να προβούν σ' αυτήν.

Το άρθρο 15 απαγορεύει την επεξεργασία των πληροφοριών που αφορούν τις πολιτικές, θεοσκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις καθώς και τη συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα και σε πολιτικές ή συνδικαλιστικές οργανώσεις, εκτός αν ρητή διάταξη τυπικού νόμου ορίζει τους λόγους, το όργανο και τον τρόπο συλλογής και περαιτέρω επεξεργασίας τους. Για τις υπόλοιπες αυστηρώς προσωπικές πληροφορίες καθορίζονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά, και κατά το μέτρο που δεν υπάρχει απαγορευτική διάταξη, για να επιτραπεί η επεξεργασία τους.

Εξαιρέσεις από τα παραπάνω αναφέρονται περιοριστικά και είναι από τη φύση τους τέτοιες που δεν δημιουργούν απειλή κατά της ιδιωτικής ζωής (τήρηση καταλόγων μελών από το κάθε είδους σωματεία, τήρηση καταλόγων συνδρομητών από τους υπεύθυνους έκδοσης του ημερήσιου και περιοδικού τύπου, επεξεργασία πληροφοριών που εξυπηρετούν τη νόμιμη άσκηση του επαγγέλματος του γιατρού, οδοντίατρού, δικηγόρου, συμβολαιογράφου και δημοσιογράφου, εφ' όσον γίνεται από τους ίδιους και για δική τους αποκλειστική χρήση).

Η επεξεργασία των υπόλοιπων προσωπικών πληροφοριών δεν είναι ελεύθερη, αλλά επιτρέπεται μόνο στο μέτρο και κάτω από τις προϋποθέσεις που ο νόμος ορίζει. Ελεύθερη η επεξεργασία είναι μόνο όταν γίνεται για επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς, εφ' όσον προηγουμένως εξασφαλισθεί η ανωνυμία των προσώπων στα οποία αναφέρονται.

Η ίδρυση και λειτουργία αρχείων πληροφοριών είναι δυνατή μόνο μετά από άδεια της Επιτροπής (άρθρο 16). Ειδικά για τις εξαιρέσεις του προηγούμενου άρθρου (τήρηση καταλόγων μελών κ.λπ.) προκρίνεται η υποχρέωση υποβολής δήλωσης: έτσι εξασφαλίζεται και γι' αυτές η δυνατότητα ελέγχου, ενώ παράλληλα απαλλάσσεται η Επιτροπή από υπερβολικό φόρτο εργασίας. Για το

λόνο αυτόν δίνεται η δυνατότητα στην Επιτροπή να επεκτείνει τη μέθοδο της δήλωσης και για άλλες περιπτώσεις, αντιμετωπίζοντας έτσι περίπτωση υπερχωροτάσης της από αιτήσεις χορήγησης άδειας για αρχεία που επεξεργάζονται πληροφορίες τρεχουσας φύσης, όπως άλλωστε συμβαίνει και αλλού (Γαλλία) με επιτυχία.

Η άδεια ή, όπου προβλέπεται, η δήλωση απαιτούνται και για τα αρχεία τα οποία θα λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου (προθεσμία έξι μηνών).

Τέλος, η καταχώριση της άδειας σε ειδικό βιβλίο, προσιτό στο κοινό, εξασφαλίζει τη δημοσιότητα ως προς τον αιθμό και το είδος των αρχείων προσωπικών πληροφοριών που λειτουργούν.

Η διαδικασία χορήγησης άδειας αναφέρεται στο άρθρο 17. Εκεί απαιτούνται αναλυτικά όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την έκδοσή της (μεταξύ των οποίων το είδος των πληροφοριών και ο σκοπός της επεξεργασίας τους, οι αποδέκτες σε περίπτωση μετάδοσης, η χρονική διάρκεια διατήρησής τους, η ύπαρξη συστήματος ασφαλείας, οι τυχόν διασυνδέσεις κ.λπ.). Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται για το πρόσωπο του υπεύθυνου του αρχείου, για τον οποίο, λόγω της θέσης του (αρμόδιος για την λειτουργία του αρχείου και για την πρόσβαση τρίτων σ' αυτό) απαιτούνται συγκεκριμένες εγγυήσεις.

Όλα τα στοιχεία που προβλέπονται για την έκδοση άδειας (εκτός κάποιων συγκεκριμένων περιπτώσεων για τις οποίες είναι δυνατό να δοθεί η δυνατότητα από την Επιτροπή να εξαιρεθούν από την υποχρέωση αναγραφής κάποιων απ' αυτά), εκτός βεβαίως από το στοιχείο που αναφέρεται στο σύστημα ασφαλείας του αρχείου, αναγράφονται υποχρεωτικά στην απόφαση της Επιτροπής που καταχωρίζεται στο ειδικό, προσιτό στο κοινό, βιβλίο, παρέχοντας έτσι την απαιτούμενη ενημέρωση στους ενδιαφερόμενους (ουσιαστική προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης).

Τέλος για την εξασφάλιση της ακρίβειας των στοιχείων αυτών, αλλά και για τη διατήρηση του ελέγχου από την επιτροπή, για κάθε μεταβολή των στοιχείων που απαιτούνται για τη χορήγηση της άδειας, καθώς και για κάθε παραχώρηση της χρήσης του αρχείου, απαιτείται ειδική γι' αυτό άδεια της Επιτροπής (εκτός από τις μεταβολές του χώρου επεξεργασίας και φύλαξης των πληροφοριών και της διεύθυνσης του αρχείου ή του κυρίου ή του υπευθύνου, για τις οποίες αρκεί η γνωστοποίησή τους στην Επιτροπή).

Στα άρθρα 18-22 ρυθμίζονται οι επιμέρους φάσεις της επεξεργασίας, από τη συλλογή και καταχώριση των πληροφοριών μέχρι και τη διασυνδριακή ροή τους. Με τον τρόπο αυτόν θεσπίζονται ειδικό κανόνες τους οποίους είναι υποχρεωμένοι να τηρούν οι κύριοι και οι υπεύθυνοι των αρχείων, υπό τον έλεγχο της Επιτροπής.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διάταξη του άρθρου 20 παρ. 4. σύμφωνα με την οποία δημιουργείται λόγος ακυρότητας διοικητικής πράξης (ή ανάρρησης, σε περίπτωση δικαστικής απόφασης) αν για την αιτιολογία της χρησιμοποιήθηκε πληροφορία που μεταδόθηκε κατά παράβαση των ρυθμίσεων που προβλέπονται στο άρθρο αυτό.

Η διασύνδεση αρχείων πληροφοριών επιτρέπεται μόνο εφ' όσον τα αρχεία αυτά έχουν τον ίδιο σκοπό και επεξεργάζονται το ίδιο είδος πληροφοριών (απαραίτητη, σε κάθε περίπτωση, η προηγούμενη άδεια της Επιτροπής). Έτσι αποφεύγεται η δυνατότητα διασταύρωσης μεγάλης ποικιλίας πληροφοριών που θα δημιουργούσε σοβαρές απειλές κατά της ιδιωτικής ζωής. Εξαιρέση από τη ρύθμιση αυτήν προβλέπεται μόνο όταν αυτό επιβάλλεται από λόγους σπουδαίου δημόσιου συμφέροντος και με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση της Επιτροπής, που λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία των 3/5 του συνόλου των μελών της (άρθρο 21 παρ. 2).

Ειδικά για τη διασύνδεση των αρχείων τα οποία χρησιμοποιούν τον ΕΚΑΜ (στα οποία, ούτως ή άλλως, εφαρμόζονται οι αυξημένες εγγυήσεις που προβλέπονται για τις αυστηρές προσωπικές πληροφορίες και την επεξεργασία τους: άδεια της Επιτροπής, γραπτή συναίνεση των ενδιαφερομένων, εκτός αντίθετης ρύθμισης, απόλυτη αναγκαιότητα για την εξυπηρέτηση των σκοπών του αρχείου) απαιτείται ειδικά αιτιολογημένη απόφαση της Επιτροπής που λαμβάνεται, λέει, της μεγάλης σημασίας της, με πλειοψηφία

των 3/4 του συνόλου των μελών της (άρθρο 21 παρ. 3).

Τέλος, όσον αφορά τη διασύνδεση, προβλέπεται για κάθε αρχείο τηρήση ειδικού καταλόγου ελεύθερα προσίτου στο κοινό, που περιέχει υποχρεωτικά το σύνολο των αρχείων με τα οποία διασυνδέεται, εξασφαλίζοντας έτσι διαφάνεια για το κρίσιμο αυτό θέμα.

Για τη μετάδοση προσωπικών πληροφοριών στο εξωτερικό ή τη διασύνδεση με αρχεία του εξωτερικού (διασυνδριακή ροή προσωπικών πληροφοριών), απαιτείται (επιπλέον των όρων που ρυθμίζουν τη μετάδοση και τη διασύνδεση) να παρέχεται από την αντίστοιχη χώρα ανάλογη προστασία είτε με την εθνική της νομοθεσία είτε με διεθνή συμφωνία, διαφορετικά, η διασυνδριακή ροή προσωπικών πληροφοριών απαγορεύεται (άρθρο 22).

Μετά το κεφάλαιο Γ', που ρυθμίζει τα σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία αρχείων πληροφοριών και επιβάλλει κανόνες και υποχρεώσεις για την επεξεργασία τους, ακολουθεί το κεφάλαιο Δ', το οποίο απονεμει εκτεταμένο δικαίωμα πρόσβασης και ορίζει τη διαδικασία άσκησης του (άρθρο 23).

Ειδικότερα ορίζεται ότι καθένας, πέρα από το ειδικό βιβλίο της Επιτροπής και των καταλόγων που τηρούν τα αρχεία, έχει δικαίωμα, απευθυνόμενος κατευθείαν στον υπεύθυνο οποιοδήποτε αρχείου (υποβολή αίτησης) να ενημερώνεται για το αν προσωπικές πληροφορίες που τον αφορούν έχουν καταστεί αντικείμενο επεξεργασίας, για το περιεχόμενό τους, το σκοπό της επεξεργασίας τους και την ενδεχόμενη μετάδοσή τους σε τρίτους. Ο υπεύθυνος υποχρεούται, μέσα σε ρητή προθεσμία 30 ημερών, να απαντήσει γνωστοποιώντας όλα όσα ζητούνται με την αίτηση.

Μετά την ενημέρωση αυτήν, ο φορέας του δικαιώματος μπορεί να ζητήσει (και ο υπεύθυνος υποχρεούται να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες) τη διόρθωση, συμπλήρωση, τροποποίηση, διευκρίνιση ή διαγραφή των ανακριβών, ελλιπών, ασαφών ή μη ανταποκρινόμενων πλέον στην πραγματικότητα πληροφοριών που τον αφορούν. Για κάθε μεταβολή ενημερώνονται υποχρεωτικά και οι τρίτοι στους οποίους έχουν μεταδοθεί οι πληροφορίες αυτές.

Ο υπεύθυνος αρχείου πληροφοριών μπορεί να μην απαντήσει σε αιτήσεις μόνο εάν το επιτρέψει η Επιτροπή, στις περιπτώσεις που η υποβολή τους συνιστά καταχρηστική δικαιώματος ή για ζητήματα σπουδαίου δημόσιου συμφέροντος. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, κάποιο από τα δικαστικά μέλη της Επιτροπής προβαίνει στον απαραίτητο έλεγχο και στις αναγκαίες ενέργειες και στη συνέχεια ενημερώνεται ο ενδιαφερόμενος.

Τέλος, ακόμη και εάν πρόκειται για πληροφορίες ακριβείς, πλήρεις, σαφείς, κ.λπ. η διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 23, παρέχει το ουσιώδες δικαίωμα σε κάθε άτομο να ζητήσει τη διαγραφή των πληροφοριών που τον αφορούν και την παύση της περαιτέρω επεξεργασίας τους, αρκεί να μην εμπιπτουν σε κάποιες από τις κατηγορίες που αναφέρονται (π.χ. πληροφορίες των οποίων η παροχή είναι κατά το νόμο υποχρεωτική).

Στο κεφάλαιο Ε' καθορίζονται οι επιπτώσεις σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του νόμου.

Το άρθρο 24 ρυθμίζει τα της αστικής ευθύνης των φυσικών ή νομικών προσώπων στα οποία ανήκουν ή στα οποία έχει παραχωρηθεί η χρήση αρχείων πληροφοριών.

Στο άρθρο 25 προβλέπονται ποινικές κυρώσεις των κυρίων και των υπευθύνων αρχείων πληροφοριών για τις παραβάσεις του νόμου, οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά. Επειδή η απαξία της συμπεριφοράς διαφέρει ανάλογα αν η παράβαση οφείλεται σε δόλο, σε αμέλεια ή με σκοπό παρανομου περιουσιακού οφέλους, διαφοροποιούνται αντίστοιχα και οι ποινικές κυρώσεις. Ορίζεται ακόμη ότι αν διατάξεις άλλων νόμων προβλέπουν βαρύτερες ποινικές κυρώσεις από εκείνες που θεσπίζονται με το άρθρο αυτό, τότε κατισχύουν.

Το άρθρο 26 καθορίζει τους όρους επιβολής διοικητικών κυρώσεων στους παραβάτες του νόμου. Δυνατότητα επιβολής διοικητικών κυρώσεων προβλέπεται, εκτός των άλλων, και για παραβάσεις διατάξεων που αποτελούν και ποινικώς κολάσιμες πράξεις, σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο. Αρμόδιο όργανο για την επιβολή αυτών των διοικητικών κυρώσεων είναι η Ε-

πιτροπή.

Το τελευταίο (ΣΤ') Κεφάλαιο περιέχει τα άρθρα 27 και 28 και αφορά στην εφαρμογή των διατάξεων του νόμου.

Με το άρθρο 27 παρέχεται εξουσιοδότηση (σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος) για τη ρύθμιση, με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, θεμάτων που αφορούν την εφαρμογή του νόμου σε επί μέρους δραστηριότητες που δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Έτσι δίνεται η δυνατότητα, αφ' ενός της εξειδίκευσης και συγκεκριμενοποίησης των διατάξεων του νόμου ανάλογα με τους τομείς επί μέρους δραστηριοτήτων και αφ' ετέρου της προσαρμογής του νόμου ανάλογα με τις ιδιομορφίες των δραστηριοτήτων αυτών.

Το άρθρο 28 ρυθμίζει το θέμα της έναρξης της ισχύος του νόμου, με βάση τη διαπίστωση ότι καμιά σχεδόν διάταξη δεν είναι δυνατό να εφαρμοσθεί προτού η Επιτροπή αρχίσει να λειτουργεί. Έτσι ορίζεται ότι η οργάνωση της Επιτροπής ολοκληρώνεται υποχρεωτικά μέσα σε 5 μήνες από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ομοιούτως οι λοιπές διατάξεις ισχύουν από την έναρξη της λειτουργίας της, η οποία διαπιστώνεται με πράξη του Υπουργού Δικαιοσύνης, για να μην υπάρξει αμφιβολία ως προς τον ακριβή χρόνο έναρξης της.

Αθήνα, 19 Ιουνίου 1990

Οι προτεινόμενοι Βουλευτές

ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΚΟΦΥΛΛΟΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΓΚΑΛΟΣ
ΦΟΙΒΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΡΑΚΑΤΣΟΥΛΑΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΜΑΚΙΔΗΣ
ΠΑΝΑΓΗΣ ΜΠΕΝΕΤΑΤΟΣ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Για την προστασία του στόμου από την επεξεργασία των προσωπικών πληροφοριών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Άρθρο 1

Αρχές και κατευθύνσεις

1. Η πληροφορική πρέπει να είναι στην υπηρεσία κάθε ανθρώπου. Η χρήση της δεν πρέπει με κανένα τρόπο ν' αποτελέσει απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ούτε η ανάπτυξή της να δημιουργεί κινδύνους για τους δημοκρατικούς θεσμούς.

2. Σκοπός του νόμου αυτού είναι να εξασφαλίσει την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ελευθερίας και ιδιαίτερα του απόρρητου της ιδιωτικής ζωής κάθε ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών.

Άρθρο 2

Γενικό σκοπός

1. Καμία δικαστική απόφαση που προβαίνει στην αξιολόγηση ανθρώπινης συμπεριφοράς δεν μπορεί να στηρίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών που προσδιορίζει την προσωπικότητα του ενδιαφερομένου ή συνθέτει το βιοπορταίτο του.

2. Καμία διοικητική απόφαση που προβαίνει στην αξιολόγηση ανθρώπινης συμπεριφοράς δεν μπορεί να στηρίζεται μόνο σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών που προσδιορίζει την προσωπικότητα του ενδιαφερομένου ή συνθέτει το βιοπορταίτο του.

Άρθρο 3

Ορισμοί

Στις διατάξεις του νόμου αυτού οι ακόλουθοι όροι έχουν την παρακάτω έννοια:

1. Προσωπική πληροφορία είναι αυτή που αναφέρεται σε συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο ή σε φυσικό πρόσωπο που μπορεί να προσδιορισθεί.

2. Αυστηρώς προσωπική πληροφορία είναι η προσωπική πληροφορία που αναφέρεται ή σπασδήςποτε αποκαλύπτει τη φυλή, την εθνότητα, τις πολιτικές, θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τις σχέσεις μεταξύ συζύγων και τις σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων, τη συναισθηματική και σεξουαλική ζωή, την κατάσταση της υγείας, τις ποινικές και διοικητικές διώξεις και ποινές και ακόμη τη συμμετοχή και άρση ως πολιτικό κόμμα, πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις και κάθε είδους σωματείο και ενώσεις προσώπων, αν η συμμετοχή σ' αυτά δεν είναι από το νόμο υποχρεωτική.

Αυστηρώς προσωπική πληροφορία θεωρείται και ο ενιαίος κωδικός αριθμός μητρώου (Ε.Κ.Α.Μ.), που καθιερώνεται με το άρθρο 2 του ν. 1599/1986.

3. Αρχείο πληροφοριών είναι το αρχείο που συγκεντρώνει και επεξεργάζεται προσωπικές πληροφορίες, ανεξάρτητα με τον τρόπο που γίνεται η επεξεργασία αυτή.

4. Επεξεργασία πληροφοριών είναι η αυστηματική συλλογή, καταχώριση, συσχέτιση, τροποποίηση, διαγραφή και μετάδοση προσωπικών πληροφοριών, με τη χρήση ή χωρίς τη χρήση ηλεκτρονικών ή άλλων αυτόματων μέσων, καθώς και η χρησιμοποίηση μεθόδων μεθόδων για τη συναγωγή στατιστικών συμπερασμάτων από τις πληροφορίες αυτές.

5. Αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών είναι εκείνη που γίνεται στο σύνολό της ή εν μέρει με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων ή με άλλο αυτόματο τρόπο.

6. Κύριος του αρχείου πληροφοριών είναι η δημόσια αρχή ή το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο στο οποίο ανήκει το αρχείο και το οποίο αποφασίζει για την οργάνωσή του και τους σκοπούς της λειτουργίας του.

7. Υπεύθυνος του αρχείου πληροφοριών είναι το φυσικό πρόσωπο που έχει την αρμοδιότητα και την ευθύνη της λειτουργίας του ή την εξουσία να επιτρέπει σε τρίτα πρόσωπα την πρόσβαση σ' αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Άρθρο 4

Ίδρυση και λειτουργία Επιτροπής για την προστασία του στόμου από την επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών

1. Ίδρύεται Επιτροπή με αρμοδιότητα την επίβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων του νόμου αυτού.

2. Η Επιτροπή είναι ανεξάρτητη Υπηρεσία, με δικό της προϋπολογισμό, και εκπροσωπείται δικαστικά και εξώδικα από τον πρόεδρό της.

3. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους τα μέλη της Επιτροπής απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

4. Η Επιτροπή κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς της μπορεί ιδίως:

α) Να εκδίδει οδηγίες προς το σκοπό της ενιαίας εφαρμογής των διατάξεων του νόμου.

β) Να απευθύνει συστάσεις και προειδοποιήσεις στους κυρίους και υπευθύνους των αρχείων.

γ) Να καταγγέλλει τις παραβάσεις των σχετικών διατάξεων στις αρμόδιες δικαστικές αρχές.

δ) Να αναθέτει σε μέλος ή μέλη της τη διενέργεια διοικητικών εξετάσεων όταν παρίσταται ανάγκη.

ε) Να επιβάλλει κυρώσεις σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 26 του νόμου αυτού.